

Liisa Selvenius-Hurme

**JULKISUUS, SALASSAPITO
JA TIETOSUOJA
HALLINTOTUOMIOISTUIMISSA**

Alma Insights
Helsinki 2026

Copyright © 2026 Alma Media Finland Oy ja Liisa Selvenius-Hurme
Yhteistyössä Juristiliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-5418-9

ISBN 978-952-14-5419-6 (verkkokirja)

Kannen sarja-asu: Heikki Sallinen

Taitto: Aste Helsinki Oy

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2026

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almainsights.fi

ESIPUHE

Oikeudenkäynnin julkisuudella on suuri merkitys oikeusturvan ja tuomioistuinten toiminnan luotettavuuden kannalta. Toisaalta oikeudenkäynteihin liittyy myös julkisuudelta suojattavia intressejä. Oikeudenkäynnin osapuolten yksityiselämän, liikesalaisuuksien tai esimerkiksi valtion turvallisuuden suojaaminen voivat edellyttää oikeudenkäynnin julkisuuden rajoittamista. Myös tietosuojasääntely voi rajoittaa oikeudenkäynnin julkisuuden toteutumista. Tasapainoilu näiden oikeudenkäynnin julkisuutta puoltavien ja sitä rajoittavien intressien välillä ei ole helppoa.

Olen työskennellyt hallintotuomioistuinten lainkäyttötehtävissä yli kymmenen vuoden ajan. Näissä tehtävissä olen erikoistunut asiakirja-julkisuus- ja tietosuoja-asioihin ja siinä sivussa perehtynyt myös oikeudenkäynnin julkisuutta koskeviin kysymyksiin. Kokemus on osoittanut, että oikeudenkäynnin julkisuutta, salassapitoa ja tietosuoja ohjaava sääntely koetaan vaikeaksi ja sääntelyyn liittyy runsaasti hankalia tulkintakysymyksiä.

Oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuutta ja tiedonsaantioikeuksia pohtivat kollegani ovat monesti päätyneet työhuoneeni ovelle kysymään neuvoa. Olen myös saanut toimia kouluttajana monissa aiheita koskevissa koulutuksissa niin tuomioistuinvirastossa kuin tuomioistumissakin. Näissä yhteyksissä on usein toivottu selkeää opaskirjaa tästä aiheesta.

Aiempi aihetta käsittelevä kirja, *Olli Mäenpään* ansiokas teos *Oikeudenkäynnin julkisuus hallintotuomioistuimissa*, on julkaistu jo vuonna 2007 eli juuri hallintotuomioistuinten julkisuuslain tullessa voimaan. Siten kirjassa ei ole voitu ottaa huomioon lain soveltamista koskevaa oikeuskäytäntöä eikä myöhempiä lainsäädännön muutoksia. Kirjan julkaisun jälkeen myös tietosuojakysymykset ovat nousseet uudella tavalla esiin yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulon myötä.

Näistä syistä halusin kirjoittaa ajantasaisen ja käytännönläheisen käsikirjan avuksi kaikille oikeudenkäynnin julkisuutta, salassapitoa ja tietosuojaa koskevien kysymysten parissa painiville.

Kiitän kaikkia ovellani käyneitä kollegoita ja koulutuksiini osallistuneita henkilöitä arvokkaista keskusteluista ja kysymyksistä, jotka ovat saaneet pohtimaan oikeudenkäynnin julkisuutta ja tietosuojaa monesta eri suunnasta ja joita olen hyödyntänyt myös tämän kirjan kirjoittamisessa.

Erityisesti kiitän niitä asiantuntevia ja avuliaita julkisuus- ja tietosuoja-asioiden ammattilaisia, joilta olen saanut sparrausta, keskustelua apua ja kommentteja tätä kirjaa kirjoittaessani: käsikirjoitusluonnoksen kommentoinnista ja korjausehdotuksista kiitokset *Eija Siitarille*, *Elina Nyholmille* ja *Jussi Alarannalle*, ja tietosuojasäätelyä koskevista avartavista keskusteluista kiitokset *Susanna Lindroos-Hovinheimolle* ja *Raisa Leivoselle*. Esittämistäni tulkintakannanotoista ja kirjaan jääneistä virheistä vastaan luonnollisesti itse. Kirjaa ei olisi syntynyt ilman kustantajaa, erityiskiitos Alma Insightsin kustannustoimittaja *Aino Rauniolle* hyvästä yhteistyöstä teoksen painokuntoon saattamisessa. Kiitos myös *Suomen tietokirjailijat ry:lle* kirjoitustyön tukemisesta.

Helsingissä huhtikuussa 2026

Liisa Selvenius-Hurme

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Lyhenteitä	13
Johdanto	15

I OSA OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS JA SALASSAPITO

1 Julkisuusperiaate hallintotuomioistuimissa	19
1.1 Oikeudenkäynnin julkisuuden tehtävät ja lajit	19
1.2 Julkisuutta koskevat säännökset	21
1.2.1 Oikeudenkäynnin julkisuus perus- ja ihmisoikeussäännösten valossa	21
1.2.2 Keskeinen lainsäädäntö	23
1.3 Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa	25
1.3.1 Lain taustaa	25
1.3.2 Julkisuusperiaate	26
1.3.3 Soveltamisala	28
1.3.4 Suhde muihin säännöksiin	30

2 Oikeudenkäyntiä koskevien tietojen julkisuus ja diaarisalaisuus	33
2.1 Johdanto	33
2.2 Oikeudenkäynnin perustietojen julkisuus	36
2.3 Salassa pidettävät tunnistetiedot eli diaarisalaisuus	39
2.3.1 Tunnistetietojen salassapitoperusteet	43
2.3.2 Välttämättömyyedellytys	48
2.3.3 Salassapidon arviointia käytännössä	50
2.4 Tunnistetietojen julkisuus asianosaisen pyynnöstä	55
2.5 Salassa pidettävän tunnistetiedon antaminen	56
2.6 Mitä diaarisalaisuus käytännössä tarkoittaa	59
2.7 Tietojen yhdistelemisen mahdollisuudesta	62
3 Oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuus ja salassapito	65
3.1 Johdanto	65
3.2 Oikeudenkäyntiasiakirjan määritelmä	66
3.3 Oikeudenkäyntiasiakirjan julkisuus ja salassapito	71
3.3.1 Julkisuuden alkaminen	71
3.3.2 Salassapitoperusteiden tulkinnasta	72
3.3.3 Yleisimpiä salassapitoperusteita oikeudenkäyntiasiakirjoissa	75
3.3.4 Oikeudenkäyntiasiakirjojen osajulkisuus	93
3.3.5 Oikeudenkäyntiasiakirjojen salassapitoaika	94
4 Asianosaisen tiedonsaantioikeus	97
4.1 Asianosaisjulkisuus ja asianosaisen kuuleminen	97
4.2 Asianosaisjulkisuuden aineellinen ja ajallinen ulottuvuus	100
4.3 Kuka on asianosainen?	103
4.4 Asianosaisen tiedonsaantioikeuden rajoitusperusteet	107
4.4.1 Lakisääteiset tilanteet, joissa tiedonsaantioikeutta on rajoitettu	108
4.4.2 Asianosaisen tiedonsaantioikeuden harkinnanvarainen rajoittaminen	112

5 Muiden kuin asianosaisten oikeus saada salassa pidettäviä tietoja	123
5.1 Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin taikka asiaan liittyvän tärkeän yleisen tai yksityisen edun turvaaminen	124
5.2 Tietojen antaminen toiselle hallintotuomioistuimelle	126
5.3 Salassapidosta poikkeaminen julkisuuslain nojalla	127
6 Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto sekä salassapitomerkinnot	131
7 Hallintotuomioistuimen tiedonsaantioikeus	135
8 Suullinen käsittely, suullinen valmistelu, katselmus ja tarkastus	137
8.1 Johdanto	137
8.2 Suullisen käsittelyn julkisuus	139
8.3 Suljettu käsittely	141
8.3.1 Salassa pidettävät tiedot tai asiakirjat.	142
8.3.2 Kokonaan tai osittain suljetuin ovin.	144
8.3.3 Käsittelyn harkinnanvarainen toimittaminen julkisena	145
8.3.4 Suljettu käsittely asianosaisen pyynnöstä	146
8.3.5 Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto	147
8.3.6 Katselmuksien ja tarkastukset	148
8.4 Läsnäolo suljetussa käsittelyssä	148
8.5 Suullinen käsittely ilman asianosaista	150
8.6 Yleisön läsnäolon rajoittaminen	151
8.6.1 Hengen ja terveyden suojaaminen	152
8.6.2 Tungoksen välttäminen ja katselmuksen tai tarkastuksen kohteesta johtuvat syyt	152
8.6.3 Lapsen läsnäolon rajoittaminen.	153
8.7 Suullisen käsittelyn taltiointi	154
8.7.1 Taltiointiluvan edellytykset	155
8.7.2 Taltiointilupa-asian ratkaiseminen ja muutoksenhaku	155
8.7.3 Taltiointi katselmuksilla ja tarkastuksilla	156

9 Neuvottelusalaisuus	157
10 Ratkaisun julkisuus	161
10.1 Ratkaisun julkisuus Euroopan ihmisoikeus- tuomioistuimen ratkaisukäytännössä	161
10.2 Hallintotuomioistuimen ratkaisun julkisuus	163
10.2.1 Päätöksen sisältö ja julkisuuden alkaminen	163
10.2.2 Päätöksen julkisuuden rajoittaminen	164
10.2.3 Aina julkiset tiedot päätöksissä	166
10.2.4 Diaarisalaisissa asioissa annettujen päätösten luovuttaminen	167
10.2.5 Päätöksen salassapidosta poikkeaminen hallintotuomioistuimen päätöksellä	169
10.2.6 Kilpailulain mukaisia tarkastuksia koskeva poikkeussäännös	170
10.2.7 Veroasioita koskeva poikkeussäännös	170
10.2.8 Päätöksen julkisuutta koskevan asian ratkaiseminen	171
10.3 Ratkaisusta tiedottaminen	173
11 Menettelysäännökset ja muutoksenhaku	177
11.1 Yleistä menettelystä oikeudenkäynnin julkisuutta koskevassa päätöksenteossa	177
11.2 Asianosaisen tiedonsaanti vireillä olevassa oikeudenkäynnissä	179
11.2.1 Vireillä oleva oikeudenkäynti	179
11.2.2 Kuka on asianosainen?	180
11.2.3 Ratkaisun tarpeellisuus	181
11.2.4 Ratkaisukokoonpano	185
11.2.5 Muutoksenhaku	186
11.3 Suullisen käsittelyn julkisuutta koskevat ratkaisut	187
11.3.1 Erilaisia ratkaisutilanteita	187
11.3.2 Ratkaisukokoonpano	188
11.3.3 Muutoksenhaku	188
11.4 Muut oikeudenkäynnin julkisuutta koskevat ratkaisutilanteet	190
11.4.1 Asiakirjan pyytäminen	191

11.4.2 Tietopyyntöön vastaaminen ja asiakirjan antamisesta päättäminen	192
11.4.3 Ratkaisukokoonpano	194
11.4.4 Muutoksenhaku	194
11.5 Hallintoviranomaisen hallussa olevat oikeudenkäyntiasiakirjat	195
11.6 Tietojen tai asiakirjojen salaamista koskevien vaatimusten käsittely	196
12 Tietojen luovutuksesta perittävät maksut	201

II OSA

TIETOSUOJA HALLINTOTUOMIOISTUIMISSA

13 Mitä tietosuoja on?	209
13.1 Tietosuojasäätely ja sen soveltaminen hallintolainkäytössä	210
13.2 Henkilötietojen käsittely hallintotuomioistuimissa	215
13.2.1 Henkilötiedon määritelmä	215
13.2.2 Tietosuojaperiaatteet hallintotuomioistuimissa	217
13.2.3 Henkilötietojen käsittelyperusteet hallintotuomioistuimissa	221
13.3 Rekisteröidyn oikeudet hallintotuomioistuimissa	224
13.4 Tietoturvaloukkaukset	229
14 Julkisuuden ja tietosuojan rajapinta	233
14.1 Oikeudenkäynnin julkisuus ja henkilötietojen suoja vastakkaisina ja rinnakkaisina oikeuksina	234
14.2 Julkisuusperiaatteen ja henkilötietojen suojan yhteensovittaminen lainsäädännössä	237
14.2.1 Henkilötietojen luovuttaminen tietosuojasäätelyn näkökulmasta	238
14.2.2 Henkilötietojen luovuttaminen julkisuuslain näkökulmasta	240

14.3 Tietosuojaan huomioon ottaminen tietopyyntöihin vastaamisessa	243
14.3.1 Julkisuuslain 16 §:n 3 momentti ja vastaanottajan oikeus käsitellä henkilötietoja	243
14.3.2 Muut henkilötietojen luovutuksen rajoitukset	252
14.3.3 Tietosuoja ja hallintotuomioistuinten päätösten luovuttaminen	256
14.4 Tietosuojaan huomioon ottaminen selvityksen hankkimisessa ja osapuolten kuulemisessa	257
14.4.1 Henkilötiedot todistelussa (C-268/21, Norra Stockholm Bygg AB)	257
14.4.2 Asian arviointia hallintotuomioistuinten näkökulmasta	260
14.5 Henkilötietojen julkaiseminen verkossa	264
15 Lopuksi	267
Lähteet	271
Oikeustapaushakemisto	275
Asiahakemisto	279